

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Vammaisfoorumi pitää tärkeänä, että valvontalain soveltamisalaa tarkastellaan huolellisesti erityisesti vammaispalvelujen näkökulmasta.

Henkilökohtaisen avun työnantajamallin osalta Vammaisfoorumi yhtyy Heta-liiton näkemukseen, että mallin saattaminen valvontalain piiriin ei ole tarkoituksenmukaista.

Työnantajamallissa vammaisen henkilö toimii itse työnantajana (muut tavat toteuttaa palvelu ovat palveluseteli, ostopalvelu ja oma tuotanto), ja kyse on keskeisesti hänen itsemääräämisoikeutensa toteutumisesta. Valvonnan kohdistaminen palvelun käyttäjään olisi ongelmallista sekä käytännöllisesti että perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta.

Vammaisfoorumi korostaa, että henkilökohtaisen avun keskeinen tarkoitus on mahdollistaa vammaisen henkilön itsenäinen elämä ja omien valintojen tekeminen. Työnantajamallin toimivuutta tulee arvioida osana palvelusuunnittelua yksilöllisesti ja valvonnan tulee kohdistua ensisijaisesti hyvinvointialueiden vastuuseen palvelujen järjestämisestä.

Valvontalain laajentaminen työnantajamalliin lisäisi vammaisten henkilöiden hallinnollista taakkaa ja voisi heikentää mallin käyttöä, mikä puolestaan kaventaisi vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia valita itselleen sopiva palvelutapa.

Samalla Vammaisfoorumi pitää tärkeänä, että valvontalain soveltamisala kattaa johdonmukaisesti kaikki hyvinvointialueiden järjestämät palvelut, mukaan lukien muut kuin laissa erikseen säädetyt palvelut.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

-

Muut kommenttinne arviomuistiosta

Vammaisfoorumilla ei ole yksityiskohtaisia huomioita arviomuiston lukuihin 6–11, mutta korostaa seuraavia yleisiä periaatteita:

Valvonnan kohdentaminen

Valvonnan tulee kohdistua ensisijaisesti palvelujen järjestämisestä vastuussa oleviin toimijoihin, erityisesti hyvinvointialueisiin, ei palvelujen käyttäjiin.

Omavalvonta

Omavalvonnan kehittämisessä tulee huomioida, että se soveltuu palveluntuottajiin, mutta ei tilanteisiin, joissa palvelun käyttäjä toimii itse työnantajana. Omavalvontavelvoitteiden laajentaminen tällaisiin tilanteisiin ei ole tarkoituksenmukaista.

Asiakasturvallisuus

Asiakasturvallisuutta tulee vahvistaa ensisijaisesti varmistamalla palvelujen laatu, riittävä resursointi ja asianmukainen palvelusuunnittelu.

Vammaisfoorumi korostaa, että valvontalainsäädännön kehittämisessä tulee huomioida vammaisten henkilöiden erilaiset tilanteet ja tuen tarpeet ja yksilöllisten ratkaisujen merkitys.

Valvonnan tulee tukea palvelujen käyttäjien oikeuksia eikä rajoittaa heidän toimintaansa tai lisätä hallinnollista kuormitusta.

Vammaisfoorumi korostaa, että valvontalainsäädännön kehittämistä tulee tarkastella YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen näkökulmasta.

Erityisesti keskeisiä ovat artikla 19 (oikeus elää itsenäisesti ja olla osallisena yhteisössä), artikla 12 (oikeus yhdenvertaiseen oikeustoimikelpoisuuteen) ja artikla 4.3 (vammaisten henkilöiden osallistaminen heitä koskevaan päätöksentekoon)

Valvonnan tulee tukea näiden oikeuksien toteutumista. Lisäksi Vammaisfoorumi korostaa, että vammaisten henkilöiden ja heitä edustavien järjestöjen osallistaminen lainsäädännön valmisteluun on keskeistä.

Kyröläinen Anni
Vammaisfoorumi ry